

Kates mirdzošā jūra

Šis ir viens no desmit stāstiem grāmatā “**Nauda un citas Cīruļu ģimenes lietas**”, ko Swedbank savā 200. dzimšanas dienā dāvina ģimenēm visā Latvijā.

Aizraujošie stāsti par bērnu attiecībām ar naudu un tiem pievienotie padomi būs labs palīgs vecākiem un sākumskolas skolotājiem sarunās ar bērniem, lai jau no mazotnes veidotu izpratni par šo būtisko dzīves jomu.

► **Uzzini vairāk <https://blog.swedbank.lv/>**

Teksts: Reinis Jansons, Evija Kropa, Simons Urbons

Ilustrācijas Lina Ribinske

Tulkojums Elīna Jaunalksne, Baltic Media

– Diez, kāpēc tā ir noticis, ka gandrīz visi tavi klasesbiedri ir dzimuši pavasarī? – Katei kārtējo reizi lūdzot naudu dāvanai, skaļi domā tētis.

– Ne visi – es taču esmu dzimusi vasarā. Tēti, tētiņ, nu, iedod man 20 eiro. Lūūūūūūūdzu!

Tētis murminot jau sagrabina pēdējos centus no maka slepenākā stūrīša. Tajā brīdī, runādamās pa telefonu ar vecmāmiņu, ar kuru sazvanās katru piektdienas pievakari, istabā ienāk Maija. Viņas apspriež nedēļas darbus un nogales plānus. Vecmāmiņai Ilgai ir nelokāms viedoklis par visām Cīruļu ģimenes lietām, pirkumiem un paradumiem. Un, protams, viņa nekautrējas to izteikt – pat vairākas reizes, ja kādam kaut kas nav skaidrs. Viņa domā, ka ģimene tērē pārāk daudz, bet atlikt 10% iekrājumiem – tas ir par maz. Ilgu pārsteidz arī ģimenes vēlme iegādāties trauku mazgājamo mašīnu – viņas laikos visi taču traukus mazgāja ar rokām, un nebija nekādu problēmu. Trauku mazgājamā mašīna ir lieki izdevumi. Droši vien viņai pat acis ieplēšas, izdzirdot Maijas jautājumu:

– Saki, mammu, vai tev šķiet normāli, ka bērni, ejot uz dzimšanas dienu, dāvanā nes 20 eiro? – un pēc diezgan garas klusuma pauzes vēl piebilst: – Nu, lūk, arī man tā šķiet pārāk liela greznība... Un uzmini, cik Kates draugu dzimšanas dienu būs nākamo divu mēnešu laikā? Divpadsmit! – klausulē iesaucas Maija.

Piektdienas vakars. Pēc vakariņām Cīruļu ģimene velta laiku sarunām par nākotnes plāniem. Šajās sarunās bieži tiek apspriests arī ģimenes budžeta jautājums. Gustavam nākotne ir svarīga. Nu, tā nākotne, kad viņš beidzot izaugs un varēs vadīt automašīnu. Sanāksmēs piedalās arī viņš. Blakus vienmēr guļ Eiro.

Šodien Katei šķiet, ka tā būs vēl viena ģimenes saruna par tēta un mammas pirkumiem; varbūt vēl par nākamajām brīvdienām vai trauku mazgājamo mašīnu. Taču viss negaidīti iegrozās citādi, un sarunas centrā nokļūst Kate un viņas draugu dzimšanas dienas. Neērto sarunu sāk tētis, jo visbiežāk tieši viņš ir Kates draugu dzimšanas dienu

dāvanu „banka”.

– Mēs ar mammu apspriedāmieš un nolēmām, ka mēnesī laidīsim tevi uz divām dzimšanas dienām.

– Naudu divu dzimšanas dienu dāvanām mēs tev iedosim, bet, ja gribēsi iet arī uz citām, dāvanas būs jāpērk par saviem iekrājumiem, – tēti nedaudz palabo mamma.

Ko tālāk runā mamma, Kate vairs nedzird. Acis pieplūst sālām asarām, kuras, tā vien šķiet, tūdaļ izviridīs lielā dusmu vulkānā. Prātā ataust draugi, kuri skums, iespējams, pat dusmosies, ja viņa neieradīsies uz viņu svinībām.

– Jūs neko nesaprotat! – skrienot uz savu istabu, brēc Kate.

Asaras vēl joprojām plūst pār vaigiem, bet Kate skaita sakrāto naudu. Saprot, ka pietiks knapi trijām papildu dzimšanas dienām, bet krājusi taču tik ilgi, likusi centu pie centa. Visu atlikušo vakaru viņa negrib ne ar vienu runāt. Atkārto sev, ka tā ir visbriesmīgākā piektdiena visā viņas dzīvē. Vēlāk nogurums ņem virsroku pār dusmām, un viņa aizmieg, izraudājusi sakrājušās emocijas.

Nākamajā rītā Katei negribas iet ārā no istabas, bet ir taču sestdiena, un sestdienas ir tēta briesmoņpankūku dienas. Kārlis visu rītu cep dažādu formu, rakstu un lieluma pankūkas, bet visa ģimene katrai jaunizceptajai pankūkai dod vārdu. Katei pankūkas pat negaršo tik ļoti kā Gustavam, bet tēta pankūku spēle ir jautrākais dienas iesākums, tāpēc pievienojas arī viņa.

– Labrīt. Tēti, es atvainojos par vakardienu, bet tāpat tas nav godīgi, – sarunu sāk astoņgadniece.

Tētis gatavo jaunu briesmoņpankūku. Ar karoti izlējis pannā pēdējos saules dzeltenos mīklas pilienuš un pagriezies pret Kati, viņš saka:

– Labrīt, princesīt. Saprotam tevi, bet mēs nevaram atļauties tik dārgas dāvanas. Divpadsmit dzimšanas dienas – tas ir vairāk nekā divsimt eiro. Tā ir liela nauda.

– Nu, es varu uz dažām neaiziet, un būs mazāk, –

mēģina kaulēties Kate, bet tēta viedoklis paliek nemainīgs.

Pēdējais vārds tiek no kaut kurienes atnākušajai mammai. Rokās viņa tur lielu kasti, ko klāj putekļu kārtā – tik viegla kā sniegs. Kasti rūpīgi notīrījusi, viņa to noliek blakus dziestošajām pankūkām. Visi nepacietīgi gaida, kad mamma parādīs, kas kastē atrodas. Gustavs pankūku pilniem vaigiem ierāpjas tētim klēpī, lai pirmais ieraudzītu, kas tie par dārgumiem. Maija lēnām paver kasti, un visu acīm paveras visās varavīksnes krāsās mirdzošas stikla bumbiņas, krāsaini kamoliņi, jostiņas, ķēdītes, puķītes, piekariņi, aukliņas un viss, no kā var uztaisīt skaistākās aproces un ķēdītes.

– Vēl pirms jūsu piedzimšanas biju izlēmusi sākt darināt kaut ko skaistu, lai, jūs audzinot, man būtu, ar ko nodarboties. Tā biju plānojusi papildus nopelnīt. Bet, redziet, kā notiek, kad runā, runā un neizdari, – pasmaida mamma.

– Es taču tev to uzdāvināju mūsu piektajā kāzu gadadienā, – atminās tētis.

– Tad tagad tu sāksi darīt to, ko nedarīji, lai gan gribēji? – pavisam samulsusi interesējas Kate.

– Sākšu kopā ar tevi. Pamācīšu tevi un, domāju, tas atrisinās tavas lielākās raizes.

No brokastīm gandrīz līdz pievakarei Cīruļu meitenes no galda nepieceļas. Tētis ar Gustavu parūpējas arī par pusdienām, reizēm izlemjot paspēlēties ar krāsainajām bumbiņām, kuras tik pacietīgi ver mamma ar māsu. Arī Gustavs uztaisa

aproci. Lai arī uz aukliņas karājas tikai viena melna bumbiņa, viņa lepnums spraucas ārā pa visām vīlēm. Katei veicas arvien labāk. Nodarbe viņu tā ievēl, ka vakarā viņa ir uztaisījusi jau četras brīnumskaistas aproces un vienu militārās krāsās ieturētu ķēdīti.

– Mammu, redzi, cik skaistas?

– Patiešām ļoti skaistas. Un tā ķēdīte tik stilīga. Pati visas valkāsi?

Jautājums liek Katei aizdomāties, jo viņa ne minūti nav iedomājusies, ka netaisa tās sev. Nemaz nezina, kāpēc taisa, – vienkārši ir patīkami un arī ļoti nomierinoši. Bet pēkšņi, līdz ar logā ņirbošo rietošās saules staru, Katei iešaujas prātā neticama doma.

– Mammu, mamma, bet es taču varu uzdāvināt šīs aproces draugiem, ejot uz dzimšanas dienu. Vai tā būtu laba dāvana?

– Tā būtu ļoti skaista un sirsnīga dāvana. Daudzi tādas ir jau aizmirsuši, – ar smaidu sejā atbild Maija. Viņas sirds gaviļē, jo meita sapratusi, kādu plānu mamma viņai bija sagatavojusi.

Pēc pirmās dzimšanas dienas, uz kuru Kate dodas ar pašas darināto dāvanu, visi runā par to, ka tā bijusi labākā dāvana. Pēc otrās dzimšanas dienas visi saka to pašu. Draugi grib Kates darināto skaistumu, un tas viņu pamudina radīt.

– Man būs savs veikals, kas būs populārākais visā pasaulē. Manis radītās lietišķas gribēs valkāt visi. Veikalu nosaukšu par „Kates mirdzošo jūru”. Eju strādāt tālāk, jo, kā teica mamma, mēdz būt tā, ka runā, runā un neko neizdari.

Krāt var visi

Lielāki tēriņi ir jāplāno laikus, veidojot uzkrājumus. Pašai uzkrājumu summai vismaz sākotnēji nav izšķiroša nozīme, jo galvenais ir izkopt paradumu krāt. Krāšana ir „lipīga”, rada drošības sajūtu un ļauj realizēt savus sapņus. Māciet arī bērnam sākt ar mazumiņu, pierast pie šāda rīcības modeļa un pakāpeniski uzkrājumu summas palielināt. Turklāt uzskats, ka krāt var tikai bagātie, ir maldīgs – ja to ir varējušas darīt mūsu vecmāmiņas, tad varam arī mēs.

Nosakiet “Vecāku bankas” robežas

Ja bērni naudu saņem no vecākiem un daudzām lietām neizmanto iekrājumus, viņi jūt tikai naudas tērēšanas prieku, bet neapzinās naudas vērtību. Ar bērniem saistīto izdevumu nastu daliet ar viņiem pašiem – izvirziet noteikumus, kad un kā pirkumiem vai dāvanām draugiem būs jāizmanto arī sava kabatas nauda. Tā bērni labāk apzināsies naudas vērtību un vairāk apdomās, ko patiešām vajag pirkt, bet kuras vēlmes var pagaidīt.

Māciet radošumu

Cik likt aploksnē, par kādu summu pirkt dzimšanas dienas vai Ziemassvētku dāvanu? Šo jautājumu uzdodam ikreiz, kad pienāk attiecīgais brīdis. Taču ir svarīgi jau no mazotnes saprast, ka materiālās vērtības nav draudzības pamatā. Pašu rokām radīta mīļa un jēgpilna dāvana ir ne sliktāka par pirktu, lai gan var būt lētāka. Turklāt pirkt dāvanas vajadzētu savu iespēju robežās, nevis pēc kaut kādiem nerakstītiem standartiem.

Stāsta un grāmatas autori

Simons Urbons

Iepazīstieties ar Simonu. Viņš ir komunikācijas speciālists, dzejnieks un „Swedbank” Finanšu laboratorijas izglītības partneris Lietuvā. Kopā ar Cīruļiem viņš izdzīvoja visus viņu ģimenes stāstus. Rakstīdams rotaļīgus un pamācošus stāstus, talkā viņš ņēma ne tikai savu fantāziju, bet arī pieredzi, kas gūta, apmācot bērnus finanšu jautājumos. Simons ir

brīnišķīgs trīs bērnu tētis, kurš mājās var smelties visradošākos finanšu jautājumus un ieskatus. Tā nu viņš kopā ar atvasēm meklē atbildes un vēlas palīdzēt tās atrast arī citiem vecākiem.

Swedbank Finanšu institūts – Reinis Jansons un Evija Kropa

Nauda ir svarīga ikvienam cilvēkam, ar to jārikojas katru dienu, tāpēc ir svarīgi prast ar to apieties gudri un pārdomāti. Daudzi domā, ka naudu tērēt ir viegli, pelnīt – grūti, bet plānot – sarežģīti. Swedbank Finanšu institūts zina, kā naudu plānot aizraujoši, un piedāvā apmeklēt Swedbank Finanšu laboratoriju, izspēlējot Mazā Finansista spēli vai noskatoties TV šovu „Naudas pavēlnieks”. Tas ir tikai neliels ieskats Swedbank Finanšu institūta darba ikdienā, bet ļoti laba iespēja uz naudas lietām paraudzīties no cita skatpunkta.

Iespējas, kur vēl varat smelties ieteikumus un zināšanas par ģimenes naudas lietām

Spēle „Mazais finansists”

„Mazais Finansists” ir izglītojoša Swedbank finanšu prātības spēle 1.–3. klašu skolēniem. Tās gaitā skolēni iejūtas pieaugušo lomā un pieņem lēmumus, kas saistīti ar ģimenes budžeta plānošanu un vajadzību apmierināšanu. Tiek izspēlēts trīs mēnešu cikls, kura laikā jāiegādājas pārtikas preces, jāmaksā par mājokli, kā arī jāsaskaras ar dažādiem neparedzētiem izdevumiem, mudinot skolēnus domāt par to, kā veidojas ģimenes budžets un cik liela nozīme ir tā plānošanai.

www.dziveigatavs.lv

„Swedbank” Finanšu laboratorija

Laboratorijas apmeklējums ir interaktīva ārpusskolas finanšu izglītības aktivitāte, kas papildina mācību procesu un sniedz iespēju gan iegūt jaunas zināšanas, gan praktiski nostiprināt jau esošās. Finanšu laboratorijas pamatā ir spēle ar izlaušanās istabas (escape room) elementiem, kurā skolēniem jāatbild uz dažādiem ar finanšu prātību saistītiem jautājumiem, lai atklātu kodu, kas atslēdz seifu. Atminamā koda daļas apslēptas piecās tematiskās bāzes stacijās.

www.dziveigatavs.lv

Facebook grupa „Tērējam gudri”

Tā ir draudzīga un sabiedrībai atvērta grupa, kas apvieno cilvēku kopienu, kurai rūp finanšu pārvaldības tēma un kura tiecas uz stabilu personīgo finansiālo labklājību. Šeit varat uzdot visus interesējošos jautājumus, dalīties padomos un aktīvi diskutēt.

<https://www.facebook.com/groups/terejamgudri/>